

Klimat- och näringslivsdepartementet

Att: Helena Strömbäck, Karin Eckerdal

SBMIs remissvar avseende remissen av SOU 2024:19 En ny beredskapssektor för ökad försörjningsberedskap (KN2024/00705)

SBMI är branschorganisationen för producenter och leverantörer av bergmaterial samt branschens underleverantörer. Föreningen samlar cirka 90 procent av den svenska bergmaterialindustrin. Bergmaterialindustrin producerar ca 100 miljoner ton bergmaterial/år i landets ca 1200 aktiva bergtäkter.

SBMIs synpunkter på utredningens förslag:

SBMI har träffat utredningen och bidragit med information om branschen och förutsättningarna för Sveriges bergmaterialförsörjning. Trots detta finns SBMI inte med på sändlistan för remissen. Efter att ha tagit del av den rubricerade remissen vill vi framföra följande synpunkter:

- SBMI tillstyrker förslagen om att inrätta en ny beredskapssektor för industri, bygg och handel samt om att återinföra en ny byggnads- och reparationsberedskap.
- SBMI tillstyrker förslaget om att utse SGU till beredskapsmyndighet och ge SGU en roll i den föreslagna beredskapssektorn.
- Det är av största vikt att bergmaterialindustrins företag inkluderas i den nya beredskapsorganisationen och involveras i det fortsatta utvecklingsarbetet.
- En tillräcklig andel av bergmaterialbranschens företag bör krigsplaceras på sina arbetsplatser för att säkerställa produktion och leverans av bergmaterial för samhällsviktig infrastruktur i händelse av krig.

SBMI ansluter också till remissvaren från Byggmateriellindustrierna, Svensk Betong och Byggföretagen.

Prioritering av bergmaterialförsörjning i försörjningsberedskapen

I den remitterade rapporten noteras vikten av bergmaterialförsörjning i Sveriges beredskapsorganisation. SGU föreslås som beredskapsmyndighet för sin roll i bergmaterialförsörjningen för samhällsbyggande. Trots detta är inte SBMI med bland remissinstanserna.

- Årsbehov och regional fördelning: Årsbehovet av bergmaterial i Sverige är cirka 100 miljoner ton. Dessa material behövs mest där samhällsbyggandet är intensivt, men kunskapen om dessa materials betydelse och de regionala förutsättningarna för deras försörjning är låg.
- Transport och produktion: Bergmaterial produceras där det ska användas på grund av höga transportkostnader. Branschens anläggningar finns över hela Sverige, vilket understryker behovet av en regional försörjningsstrategi.
- Bergmaterialförsörjningen behöver prioriteras och bergmaterialindustrins företag involveras i det fortsatta arbetet med att utveckla den svenska försörjningsberedskapen.

Försörjningsberedskap för kritiska råvaror

Enligt EUs nya Critical Raw Material Act (CRMA) är bergmaterial inte utpekade som kritiska, vilket kan leda till att de betraktas som mindre viktiga. Detta är problematiskt eftersom ballast är en essentiell råvara för samhällsbyggande och klimatomställning.

- Regionala förutsättningar: Ballast måste bedömas utifrån regionala förutsättningar eftersom det sällan transporteras längre än några tiotal kilometer. Bedömningar bör inte göras utifrån ett europeiskt eller nationellt perspektiv, utan utifrån lokala förhållanden.

Förslag på regionalt ansvar

SBMI anser att ett lokalt/regionalt ansvar bör tydliggöras för att ta fram information om det regionala behovet och tillgången på bergmaterial. Detta ansvar bör förslagsvis ligga hos länsstyrelserna.

- Regionala bergmaterialförsörjningsplaner: Länsstyrelserna bör ges uppdraget att utveckla och tillämpa regionala bergmaterialförsörjningsplaner för att säkerställa en fungerande försörjning.

Betydelsen av statistik och samordning

- Regional statistik över behovet av bergmaterial och förutsättningarna för bergmaterialförsörjningen är ett viktigt verktyg för att säkerställa en fungerande försörjning. SGU bör ha en samordnande roll, men även ett regionalt ansvar behöver utpekas för att säkerställa en fungerande materialförsörjning.
- Vi ser fram emot att bergmaterialindustrins synpunkter beaktas i det fortsatta arbetet med att utveckla en ny beredskapssektor för ökad försörjningsberedskap.

Cementkrisen och bergmaterialförsörjningens sårbarhet

Cementkrisen sommaren 2021 visade hur sårbar den svenska cementförsörjningen är. Lika sårbar är bergmaterialförsörjningen i vissa regioner, och den behöver analyseras och säkras på regional nivå.

- Etableringen av en ny beredskapssektor är ett utmärkt tillfälle att utveckla en robusthet och resiliens i den svenska materialförsörjningen för samhällsbyggande, vilket även är av stor nytta i fredstid.
- Det fortsatta utredningsarbetet behöver beakta frågor om riksintressen samt balansen mellan skydd för den lokala miljön och vikten av råvaror för byggnads- och reparationsberedskap, och för framtidens hållbara samhällsbyggande.

Industriföretag i byggsektorn

SBMIs medlemsföretag tillhör industrisektorn då de kollektivavtal som används i branschen typiskt är industriavtal (i de flesta fall genom Byggämnesförbundet inom Industriarbetsgivarna). Samtidigt är bergmaterialindustrin nära sammankopplad med bygg- och anläggningssektorn, och en förutsättning då bergmaterial är en insatsvara som bygg- och anläggningssektorn är beroende av både i fredstid och i krigstid.

- I utvecklingen av den nya beredskapssektorn är det viktigt att materialförsörjningen tydligt finns med i strukturen trots att det är en bransch som ligger mellan industri och bygg.

Frågor med anledning av detta remissvar kan ställas till Mårten Sohlman på marten.sohlman@sbmi.se eller 08-762 62 25

För SBMI/ Mårten Sohlman, vd SBMI